

Välkomna till Naturvårdskonferensen 2024

Länsstyrelsen
Värmland

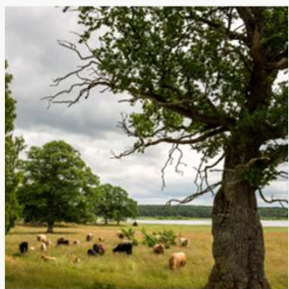
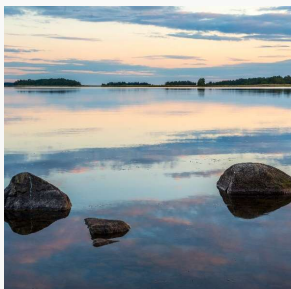
NATUR
VÅRDS
VERKET

Linda Sundström 24 september 2024

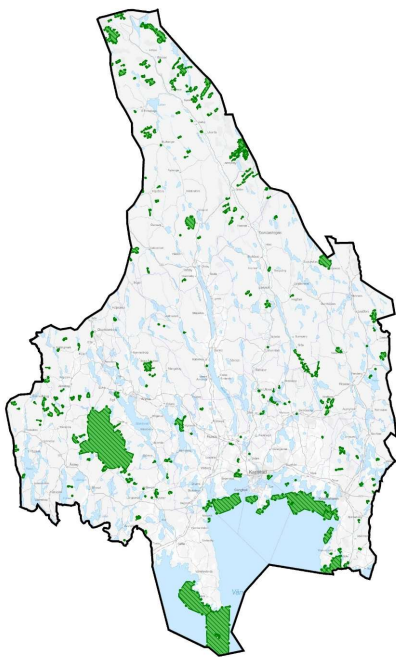
Välkomna till Värmland!

Landshövding Georg Andrén

Naturvård

Enhetschef Linda Sundström

Förvaltning & skötsel av:

- 227 Naturreservat
- 139 Natura 2000 -områden
- 27 Naturminnen

Bildningsprocesser

- Ca 65 pågående reservat

Norra Värmland

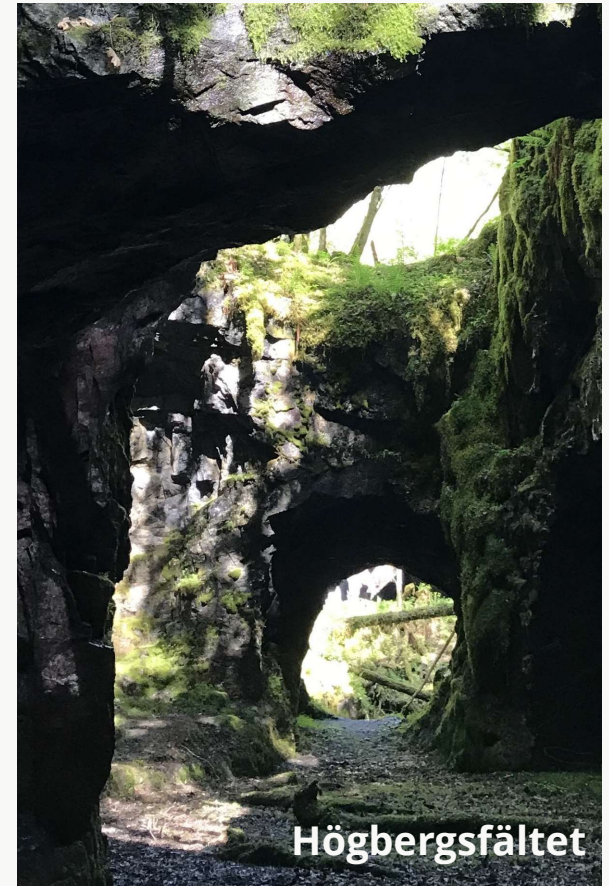

Länstyrelsen
Värmland

Östra Värmland

Brattforsheden

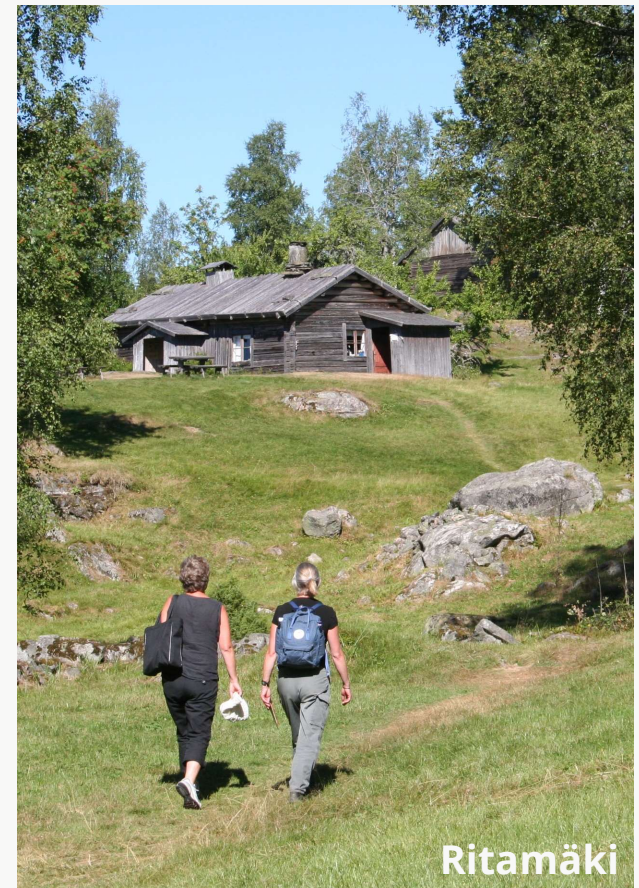

Högbergsfältet

Länsstyrelsen
Värmland

Västra Värmland

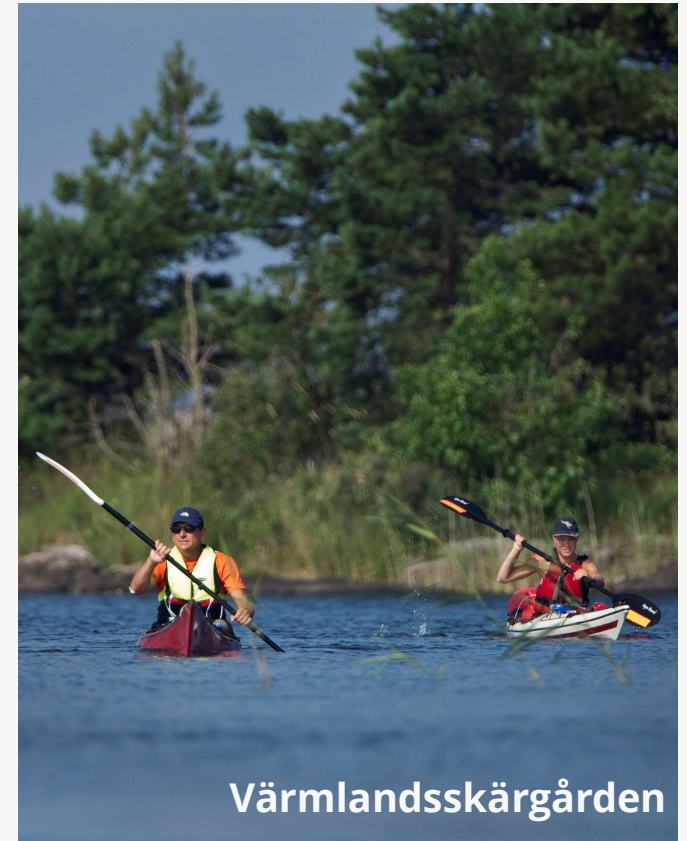

Länsstyrelsen
Värmland

Södra Värmland

Lurö

Värmlandsskärgården

Länstyrelsen
Värmland

Naturvårdskonferensen

24 – 26 september 2024

Program

Tisdag

- Aktuellt från departement och myndigheter
- Stärkt målstyrning i förvaltningen av skyddad natur – introduktion
- 18:00 Mingel och middag

Onsdag

- Exkursion, avfärd 08:00, åter 17:00
- 18:30 Middag

Torsdag

- 08:00 start
- Strategin för frivilligt formellt skydd av skog
- Stärkt målstyrning i förvaltningen av skyddad natur – diskussion
- Lunch, avslutning 13:00

Aktuellt på Naturvårdsverket

- Omställning och justerad organisation
- Myndighetsledning
- Miljömålsberedningen
- Utredning nationell jakt- och viltmyndighet
- Naturrestaureringsförordningen
- RU Referensarealer redovisat 28 mars
- EU-rapportering enligt art- och habitatdirektivet artikel 17 och fågeldirektivet artikel 12, juli 2025

Aktuellt på Naturvårdsverket

- En del pågående regeringsuppdrag
- Våtmarkssatsningen
- LIFE-projekt
- Vägledning artskydd i skogen
- "Stork-riket" ny kandidat som biosfärområde
- RU LST "administrativa börda"

- Inmätningssuppdraget (Per D Sander LST Västernorrland)

Framställan NP Nämdöskärgården 6/9-24

Aktuellt från Klimat- och näringslivsdepartementet

Magnus Bergström
24 september 2024

Jag tänker tala om...

1. Politiska läget
2. BP25
3. Utredningar och propositioner
4. EU och internationellt arbete
5. En blick framåt

Politiska läget

1. Tidöavtalet okt -22, tillägg nov-23
2. Andra ök t.ex. strandskydd
3. EU-valet juni -24
4. Halvtid i mandatperioden
5. En budget återstår
6. Val 13 sept 2026

BP25

- Arbetet pågick mars-sept
- BP-texter och ramberedning
- Budgetunderlagen viktiga
- Årlig uppföljning, återrapportering m.m.
- BP 25 presenterades 19 sept
- Riksdagen godkänner ramarna i BP24 i nov-24
- Riksdagen godkänner UO i BP24 i dec-24.
- Regeringen beslutar regleringsbrev i dec

Åtgärder för värdefull natur (1:3)

	2024	2025	2026	2027
Skötsel av naturreservat		100	100	100
Restaurering ängs- och betesmarker		30	40	50
Vandringsleder Jämtland m.m.		25	25	25
Utveckling vandringsleder		5	5	5
Bekämpning översvämningsmygg	5			
<i>Totalt</i>	<i>1 247</i>	<i>1 352</i>	<i>1 502</i>	<i>1 462</i>

- Stärka skötseln av naturreservat i alla Sveriges landsändar.
- Stöd till lantbrukare för restaurering av ängs- och betesmarker.
- Skötsel, besöksförvaltning och säkerhetsanordningar vid vandringsleder i Jämtland och andra fjällområden.
- Utveckling av vandringsleder - klimatanpassning, säkerhet.
- Begränsa massförekomst av översvämningsmygg.

Åtgärder för havs- och vattenmiljö (1:11)

	2024	2025	2026	2027
Lokala vattenvårdsprojekt		100	100	100
Invasiva främmande arter		10	10	10
Nationella prövningsplanen vattenkraft		5		
Effektiv vattenförvaltning		15	15	15
<i>Totalt</i>	<i>1 367</i>	<i>1 326</i>	<i>1 071</i>	<i>863</i>

- LOVA - minska övergödning och miljögifter, restaurering av vattendrag, att åtgärda vandringshinder samt anlägga våtmarker.
- IAS – bekämpning och hindra spridning i vattenmiljöer.
- NAP – återupptagande av prövningar.
- Effektiv vattenförvaltning – förstärkning av HaV

Förvaltningsanslag – NV, HaV och Lst

	2024	2025	2026	2027
NV: Effektiva tillståndsprocesser		3,5	3,5	10
NV: Beredskapsmyndighet		12	14	17
HaV: Miljöprövning, vattenförvaltning		12	12	12
HaV: Förstärkt fiskerikontroll		11	15	15
HaV: Effektiv vattenförvaltning		15	15	15
Lst: Kortare tillståndsprocess vindkraft		15	15	15
Lst: Bekämpning översvämningsmygg		10	10	10
Lst: Tillståndsprocesser och tillsyn		30	30	95
Lst: Nationella prövningsplanen vattenkraft		55		
SKS: Avskogningsförordningen m.m.		20	20	20
SKS: Rättsutveckling skogspolitiken		25	25	20
SJV: Förstärkt investeringsstöd		100		
Svenskt Friluftsliv: Friluftsliv för äldre		7	7	7

Miljöövervakning (1:2)

	2024	2025	2026	2027
Minskade anslag miljöorganisationer		-10	-10	-10
<i>totalt</i>	417	388	368	368

- Minskade anslag till miljöorganisationer.

Skydd för värdefull natur (1:14)

	2024	2025	2026	2027
<i>totalt</i>	1 670	1 185	1 185	685

Utredningar och propositioner

- Äganderätt och skog (prop. nov -21), Fjällnära skog (april -22)
- Strandskydd (prop. dec -21)
- Havet (prop. juni-24)
- Strandskydd och areella näringar (prop. jan-25)
- *Artskydd*
- *Miljömålsberedningen*
- *Ökad beredskap och robust leverans av vattentjänster*
- *Ägande i nationalparker*
- *Strandskydd*
- Terrängkörning, Hållbara vattentjänster, Miljöövervakning, Vattenförvaltningens organisation, Ekologisk kompensation, Vattenskoter
- **Skogsutredning, Viltmyndighet, Jaktlagsutredning, Fiskelagsutredning, Avskogning**

EU och internationellt arbete

- Restaurering och markhälsa
- Avlopp, prioämnen
- Direktörsmöten
- CBD
- Cites, Ramsar, IUCN
- HELCOM, OSPAR, BBNJ, IWC
- Ord i Nordiska ministerrådet
-

En blick framåt

- Arbeta med regleringsbrev börjar
- NAP – remiss ändringar
- RiR förvaltning av skyddad natur, SK översyn Lapponia
- Nämdö NP proposition
- Strandskyddsproposition, direktiv ny strandskyddsutredning
- Artskyddsutredning och proposition
- Nationell IAS-lista
- Revidering havsplaner
- Miljömålsberedningen – 30/10 % skydd, ur- och naturskogar
- CBD-plan (NBSAP)
- Genomföra havspropositionen – utflytt av trålgräns
- Nationell restaureringsplan
- Påbörja arbetet med BP26...

Tack för er uppmärksamhet

SCIENCE AND
EDUCATION **FOR**
SUSTAINABLE
LIFE

ARTDATABANKEN

SLU Artdatabanken

Ett kunskapscenter för
Sveriges arter och naturtyper

Anki Weibull

Enhetschef Terrestra ekosystem

En rik och känd natur

- Samlar och lagrar data
- Analyserar situationen
- Stödjer myndigheter
- Svenska artprojektet
- Bedriver forskning

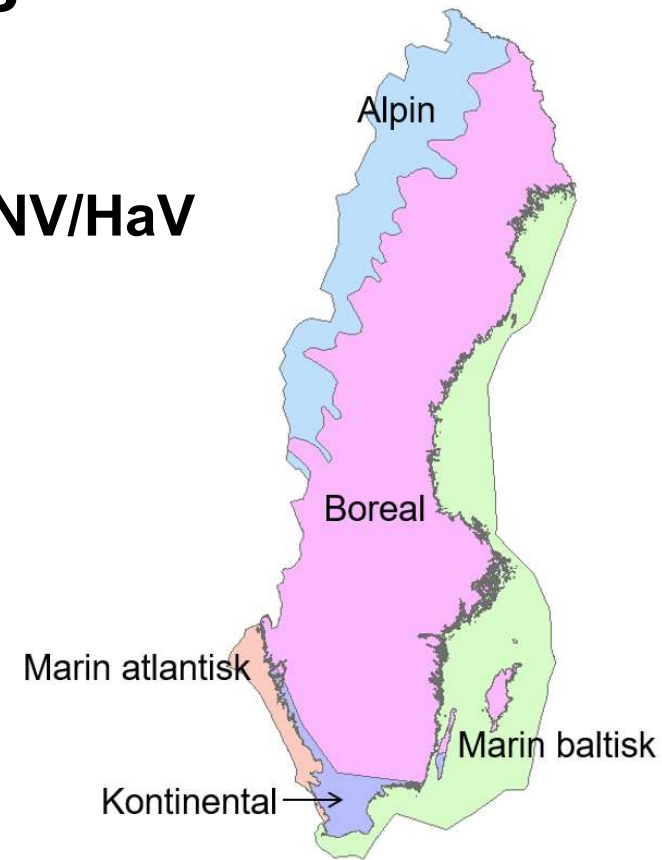
På gång i år!

- Underlag för rapportering enligt EU:s naturvårdsdirektiv 2025
- Riskklassificering
- Rödlista 2025
- Restaureringsförordningen

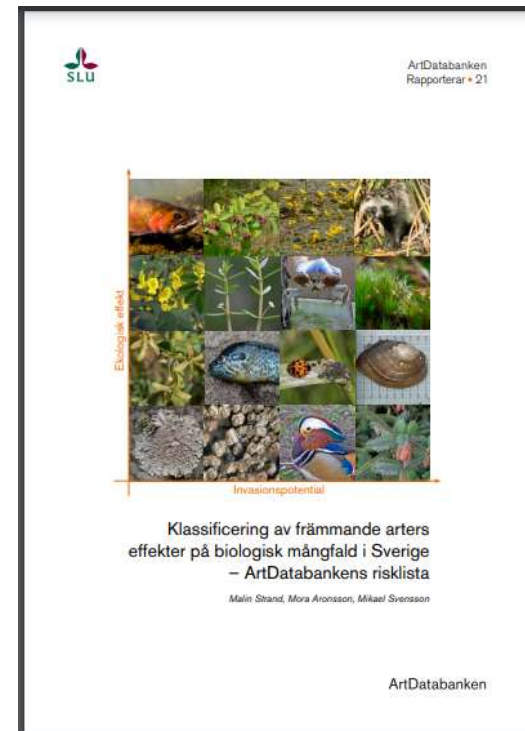
Underlag för rapportering enligt EU:s naturvårdsdirektiv 2025

- **Artikel 17 i art- och habitatdirektivet, uppdrag NV/HaV**
 - bedömning av bevarandestatus
 - per biogeografisk region
 - 164 arter och 89 naturtyper
- **Artikel 12 i fågeldirektivet, uppdrag NV**
 - beskriva tillstånd, trender och hot
 - nationell nivå
 - 259 häckande, 34 övervintrande och 31 rastande fåglar

Ny riskklassificering av främmande arter

- SFAB – verktyg för klassificering och publikt visningsläg
- Gemensam projektledning Artdatabanken och Ist Skåne

Rödlista 2025

- analys av risken att dö ut i Sverige
- IUCN
- ca vart 5:e år
- nationell bedömning
- ca 20 000 (av 60 000 arter)
- naturvårdsverktyg – inget skydd

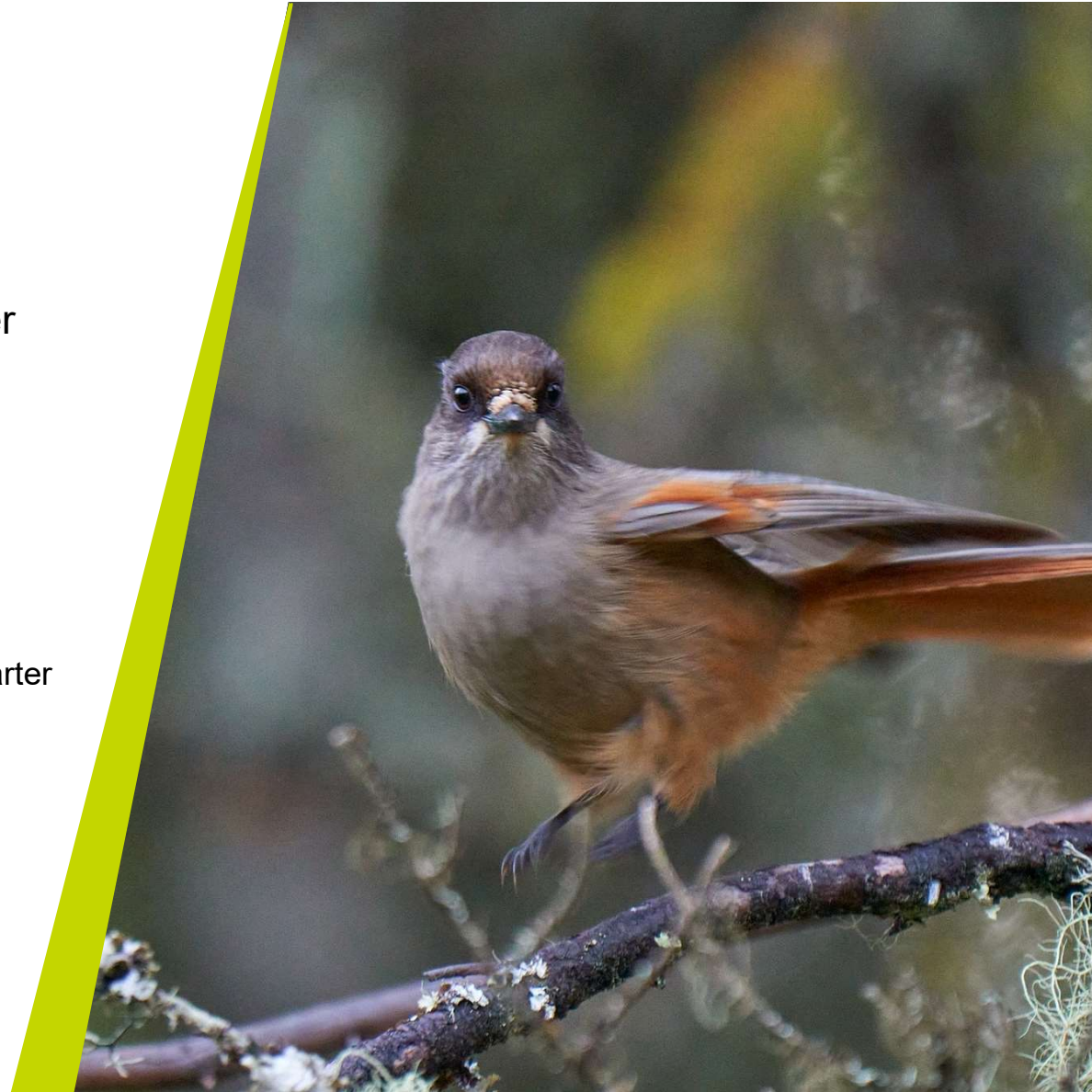

Rödlistan och artskyddet?!

Artskydd

- Skyddade arter, fridlysta arter, fredade arter
 - Handlar om lagstiftning. Stöd i lagen och juridiska konsekvenser.
- Något annat: hotade arter, rödlistade arter
 - Handlar om kunskapsunderlag. Framtagen enligt internationella riktlinjer men ej stöd i lagen.
- Ytterligare annat: skyddsklassade arter
 - Handlar om interna riktlinjer om hur fynd av vissa arter kan tillgängliggöras eller behöver döljas.

Artskydd

- Skyddade arter, fridlysta arter, fredade arter
- Reglering av handel: CITES och EU-förordningar
- Artskydd på EU-nivå: fågeldirektivet, art- och habitatdirektivet
- Artskydd i Sverige: artskyddsförordningen (inkl. arter som är skyddade inom EU), jaktlagen, fiskelagen
- Gäller främst *avsiktlig* fångst, dödande, störning, ägginsamling

Artskydd och skogsbruket

Skogsstyrelsens föreskrifter hänvisar till artskyddsförordningen och (indirekt) till Rödlistan

19 § Skador till följd av skogsbruksåtgärder ska förhindras eller begränsas i livsmiljöer och på substrat där det förekommer prioriterade fågelarter, vilka framgår av bilaga 4, samt arter markerade med N och n i bilaga 1 till artskyddsförordningen (2007:845) eller som betecknas som akut hotade, starkt hotade, sårbara eller nära hotade

→ Kan bli problematiskt

Restaureringsförordningen

- Kalibrera, kartlägga och bedöma naturtyper
- Uppdatering av naturtypsvisa vägledning
- Snabbuppföljning, tex restaurering

Foto: Lena Tranvik

”SLU Artdatabanken söker enhetschef för enheten för terrestra ekosystem”

HaV, Rebecka Schantz

Naturvårdskonferensen 2024

Aktuellt från HaV

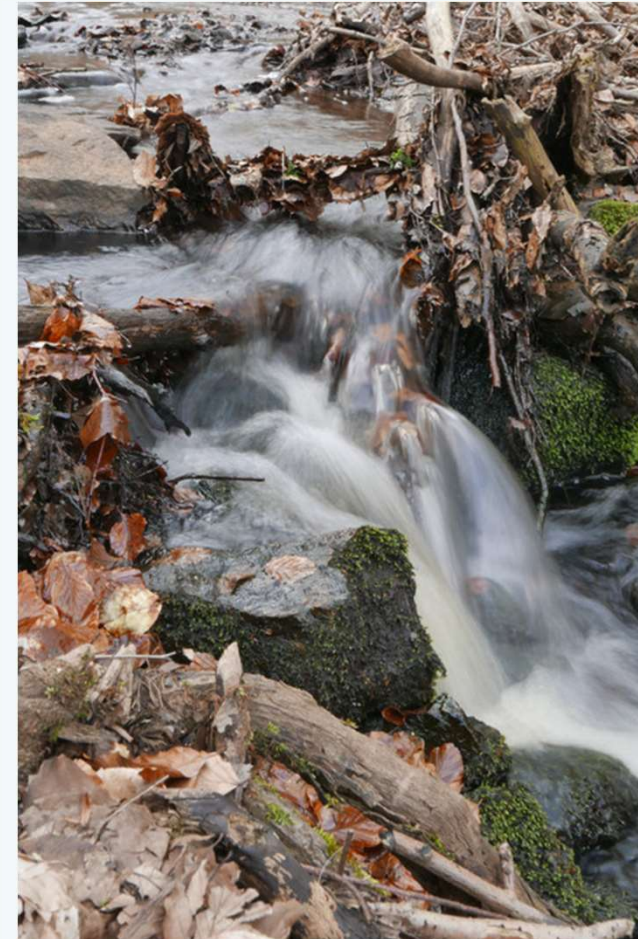

2024-09-24

Havs
och Vatten
myndigheten

Aktuellt från HaV

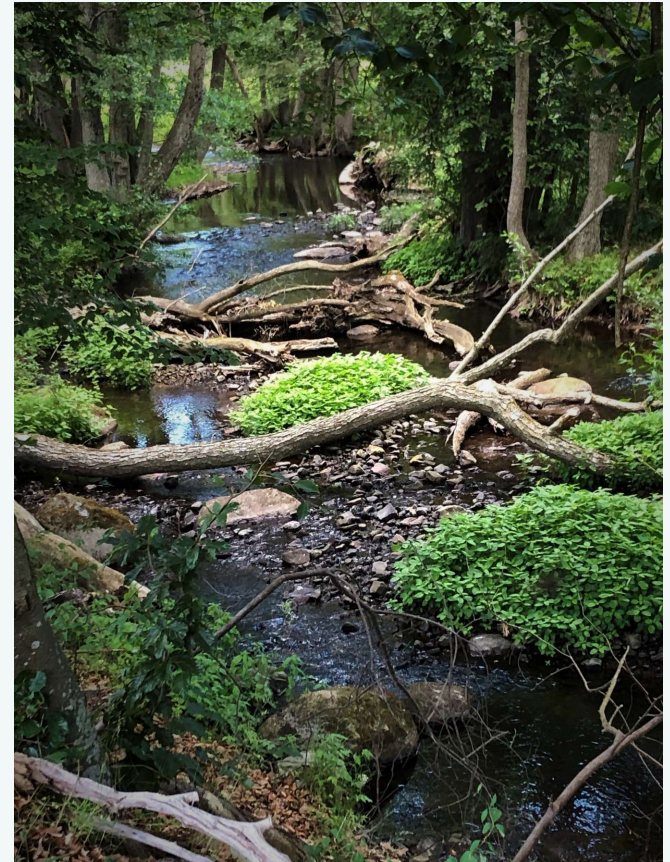
- » Havsmiljöpropen
- » Restaureringslagen
- » Budgetpropositionen 2024 och 2025
 - akvatiskt områdesskydd 2024-2026
 - prövningar
 - effektiv vattenförvaltning

Foto, Mats Svensson

Treårig satsning på akvatiskt områdesskydd 2024-2026

- » 98 000 000 totalt aviserat från RK
- » Värdefulla vatten – ny version under framtagande
- » Limnisk områdesskyddsträff i Jönköping 19-20 nov
- » Förvaltningsråd för marint områdesskydd har startat – träff i Uppsala 5-6 november
- » Uppdaterad vägledning akvatiskt områdesskydd på gång

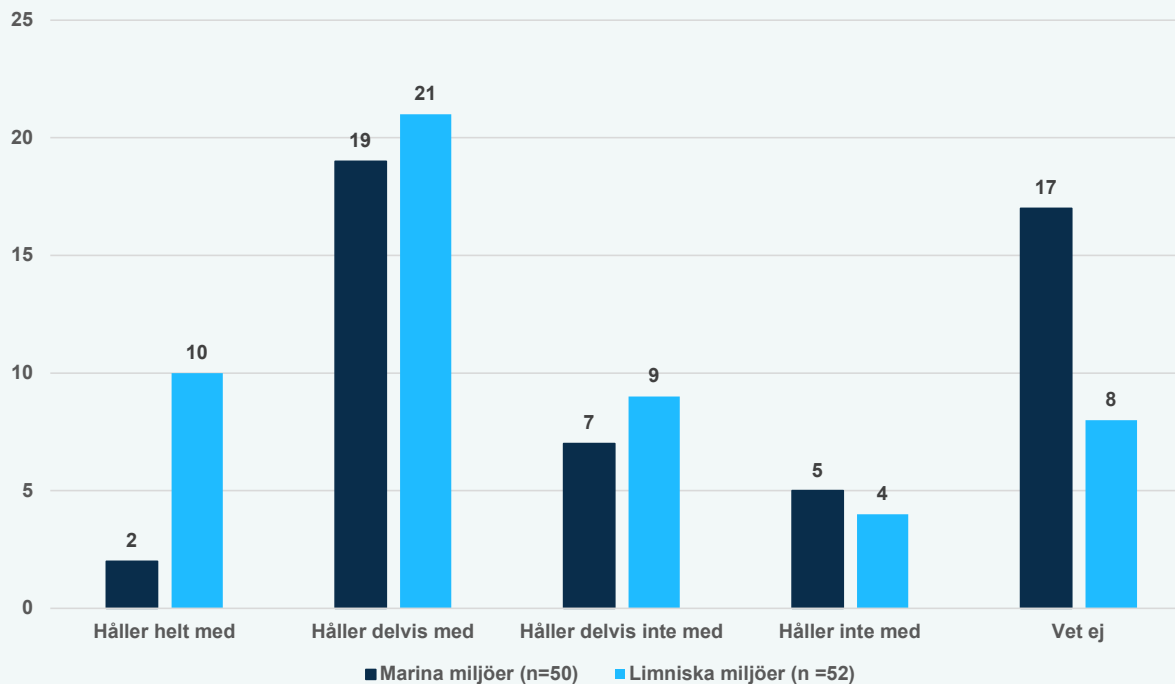

Foto, Erik Törnblom

Enkät - Akvatiskt områdesskydd 2025–2026

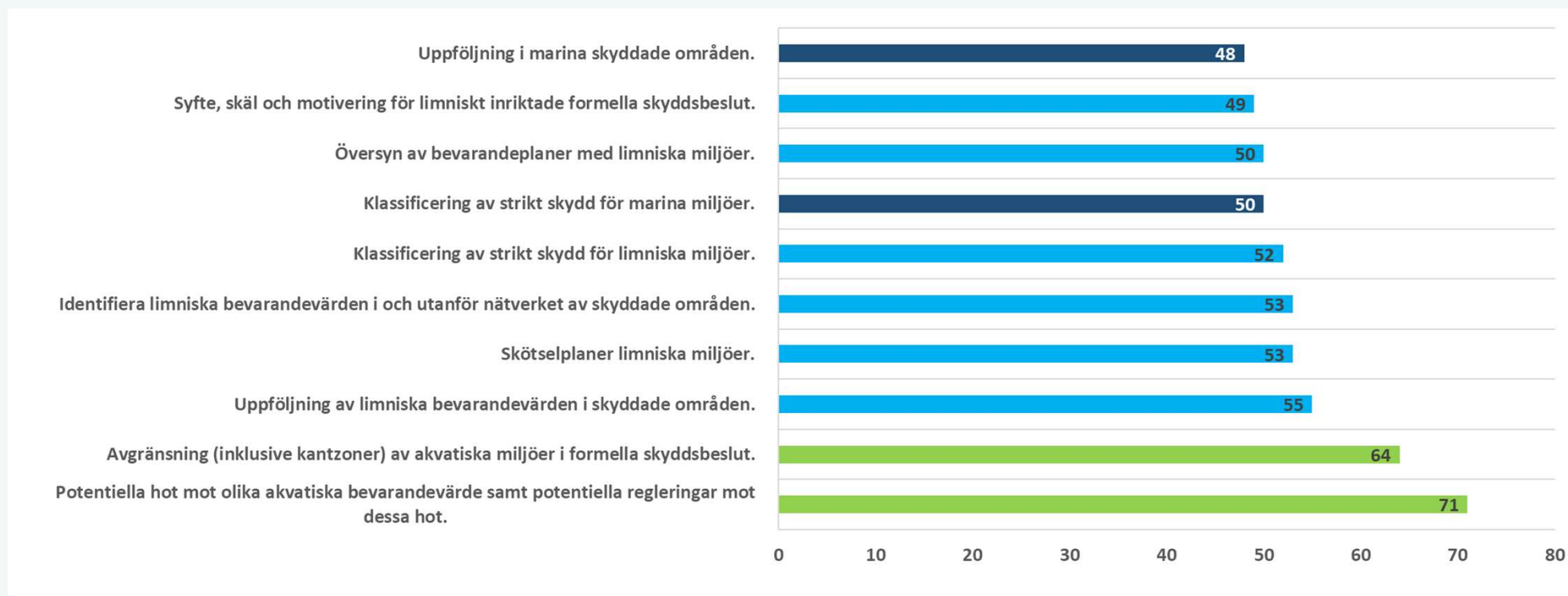
- » **Syfte** - en nationell överblick över vilka behov länsstyrelserna har i sitt arbete med akvatiskt områdesskydd de närmaste åren.

Vi har tillräckliga kunskaper för att kunna planera, inrätta och förvalta skyddade områden med värdefulla marina och limniska miljöer.

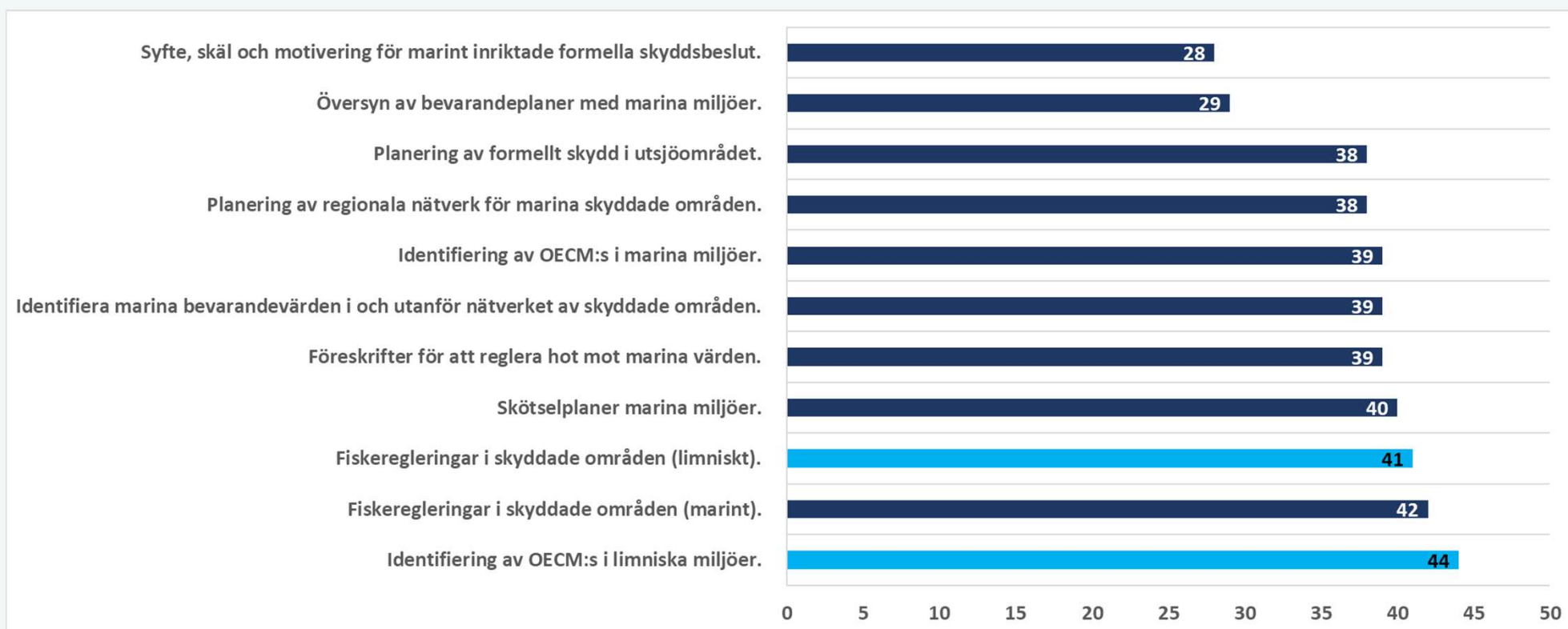
Enkät – Akvatiskt områdesskydd 2025–2026

TOPP 10 Har du behov av mer vägledning eller tydligare nationella riktlinjer för de föreslagna aktiviteterna?

Enkät – Akvatiskt områdesskydd 2025–2026

Har du behov av mer vägledning eller tydligare nationella riktlinjer för de föreslagna aktiviteterna?

Ny EU-förordningen om restaurering av natur, vad händer på HaV

- » Översyn och revidering av naturtypsvägledning
- » Aktivt deltagande i KOM:s arbete att ta fram strukturen för nationella restaureringsplaner
- » Projekt med SMHI för att skapa ett verktyg för Fritt strömmande vatten, hur mycket har vi och effekt av åtgärder
- » Utveckling av biotopkarteringsbas tillsammans med LST för att möta krav i nya lagen.
- » Kartläggning Eunishabitat (habitatmodellering och identifiera dataluckor)
- » Projekt för att definiera "god status" för havsbotten; utveckling parametern "struktur och funktion" som används i både Havsmiljödirektivet och Art- och habitatdirektivet.
- » Driver harmonisering av modeller av bentiska habitat inom internationella expertgrupper (Helcom och Ospar)

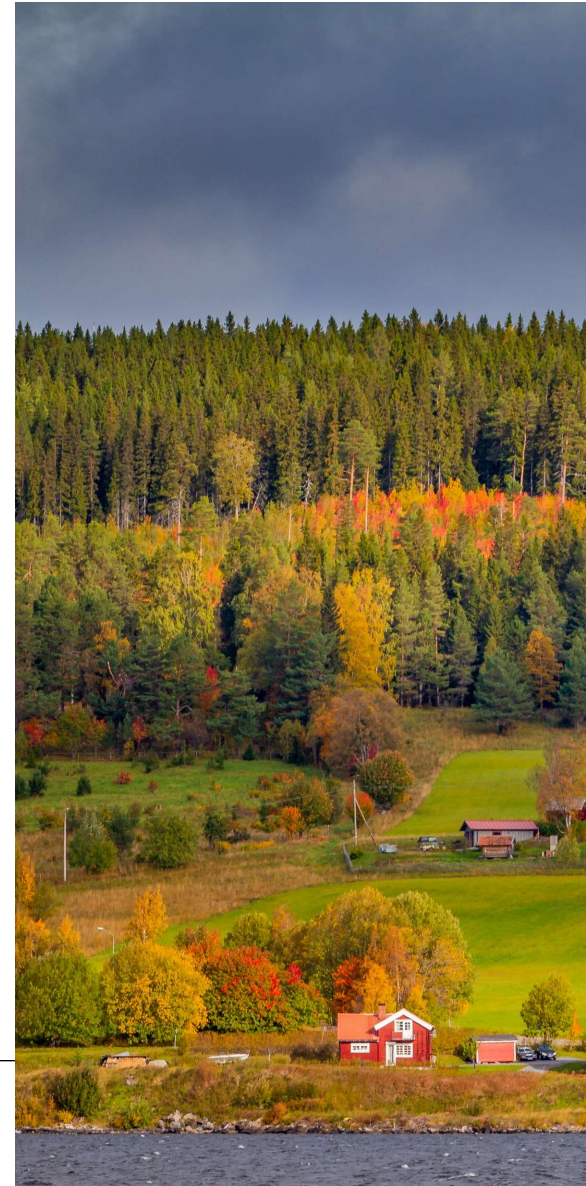
Foto: Mikael Svensson

Tack

Therese Nilsson enhetschef

Enheten för områdesskydd och ekonomiska stöd

Aktuellt

- Omställning -> Budgetpropp
 - Avskogning och andra EU-initiativ
 - Rättsutveckling
- Återvätning för klimatet – växande verksamhet
- Kurser och träffar om Arter, Naturvårdande skötsel, Miljöhänsyn och Kulturmiljö som LBP-projekt i år
- Startar översyn av ramar för Nokås och Ädellövstöden
- Nästa utlysning stöd för kompetensutveckling (CAP) Natur- och kulturvårdande skötsel och grön infrastruktur våren -25
- NVA- gemensamma riktlinjer uppdateras i höst tillsammans med NV
- RU Nationell strategi skydd av skog -> implementering tillsammans med NV
- D-VIS Digitala kunskapsunderlag om skogens natur- och kulturvärden (2023-27)

Det händer mycket i skogen...

...en del av vår ledarskapsutmaning

- Skogsutredning
- Artskydd bokstavsutredning
- Miljömålsberedningen

- Avskogsningsförordningen
- Förnybartdirektivet
- Naturrestaureringslagen
- mm

Med de resurser vi får!

Att jobba med det som
gäller nu...
...när vi verkar i en
föränderlig värld

“Skogsstyrelsen gör inte sitt jobb
- klarar inte av att säkra att områden
med höga naturvärden inte avverkas”

Ligger många utmaningar i detta. Men känner igen mig.
Vi har också en ledarskapsutmaning hos oss att jobba
med förväntningar och vår roll

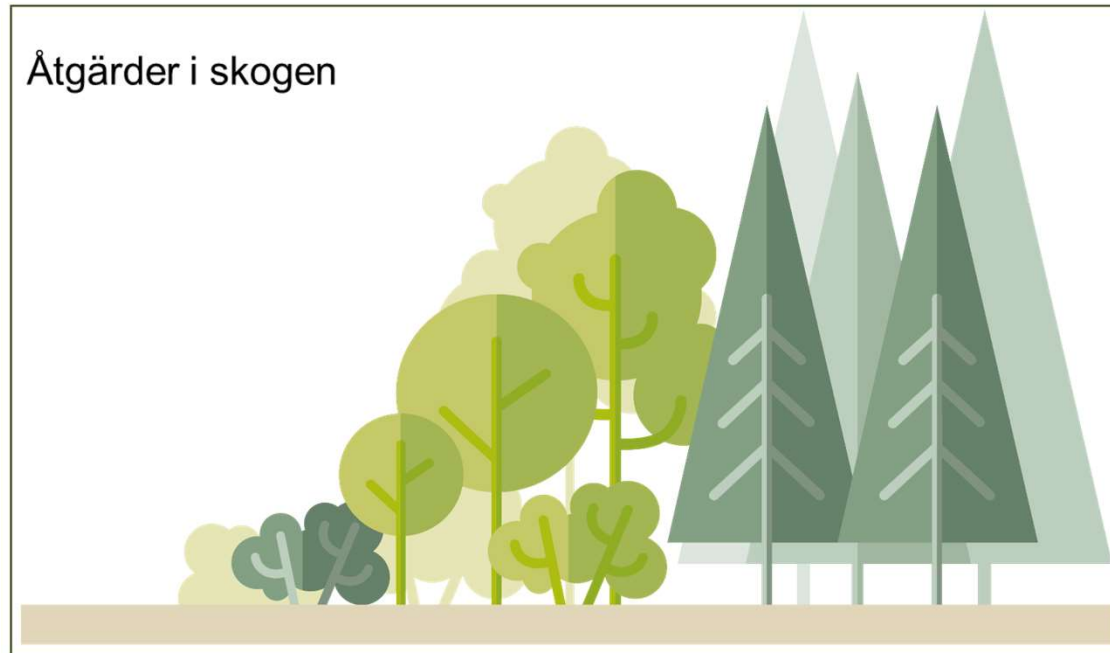
- Systemet, Vår roll, Rättsutveckling, Resurser – hur gör vi så bra vi kan med de resurser vi får?

Skogspolitiken – frihet under ansvar

Förebyggande
verktyg:

Rådgivning
Kommunikation
Kunskapsunderlag
Statistik/analys
Ekonomiska stöd
Områdesskydd

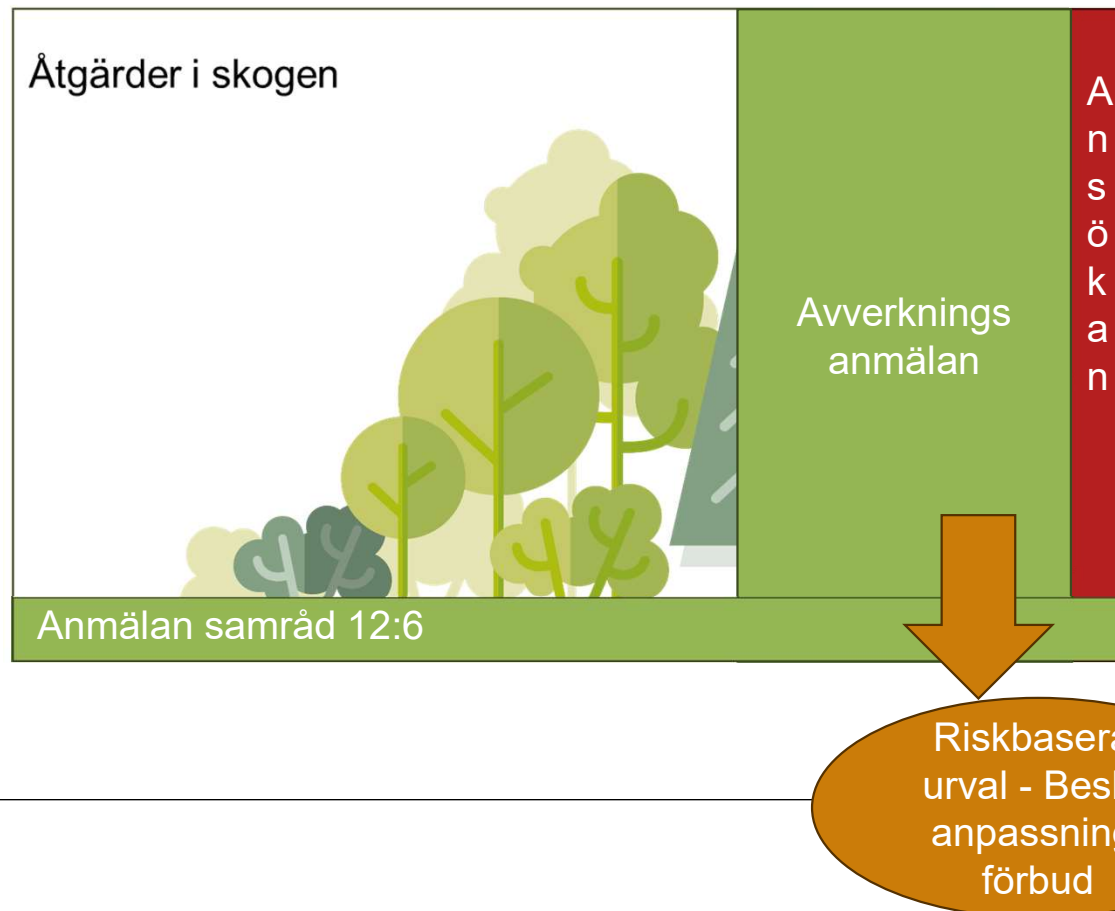

Skogspolitiken – frihet under ansvar

Förebyggande verktyg:

Rådgivning
Kommunikation
Kunskapsunderlag
Statistik/analys
Ekonomiska stöd
Områdesskydd

Tillsyn SVL o MB

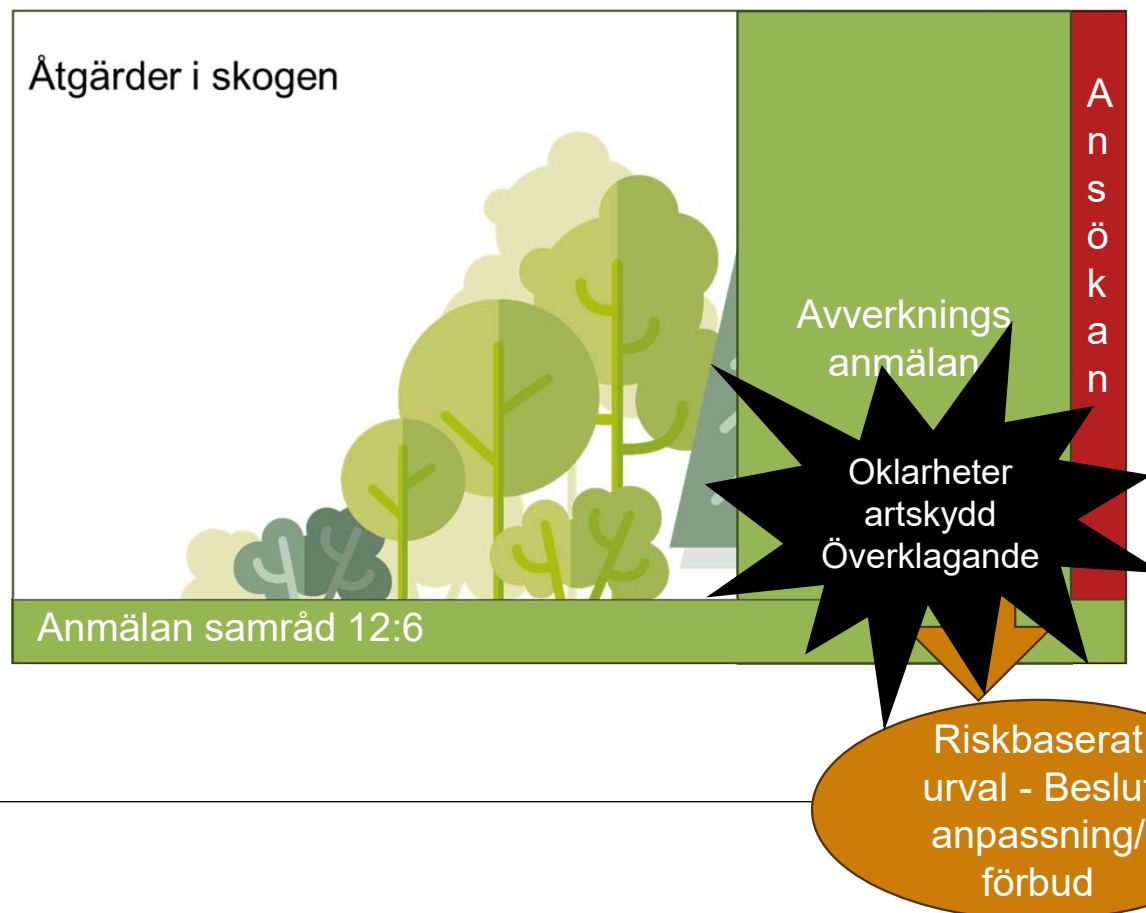

Skogspolitiken – frihet under ansvar

Förebyggande
verktyg:

Rådgivning
Kommunikation
Kunskapsunderlag
Statistik/analys
Ekonomiska stöd
Områdesskydd

Tillsyn SVL o MB

Frågor?

Jag finns här kommande dagarna – ta gärna kontakt

Tack!

therese.nilsson@skogsstyrelsen.se

Aktuellt på Jordbruksverket

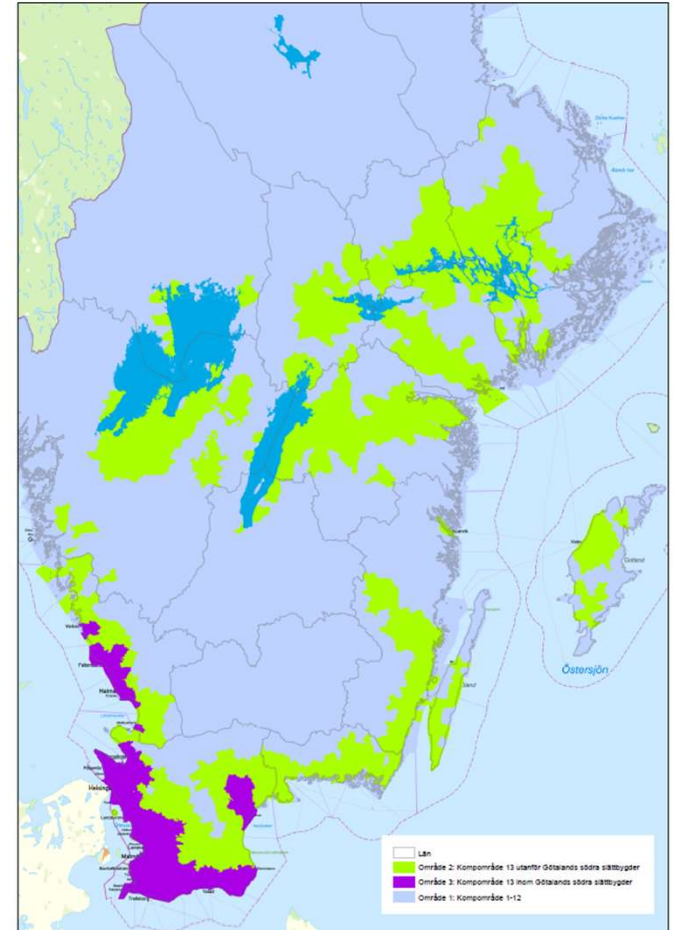
Eva Johansson
Miljöanalysenheten

EU-kommissionens förenklingspaket för CAP

- Från och med 2025 – förändringar i flera grundvillkor
- Kravet på miljöytor tas bort
- Ersätts med ett krav på medlemsstaterna att införa en ettårig miljöersättning med samma syfte
- Jordbruksverket har tagit fram förslag på ny ersättning som ska kunna sökas i hela landet
- Kommissionen godkänner i november/december
- Ska kunna sökas i SAM-ansökan 2025

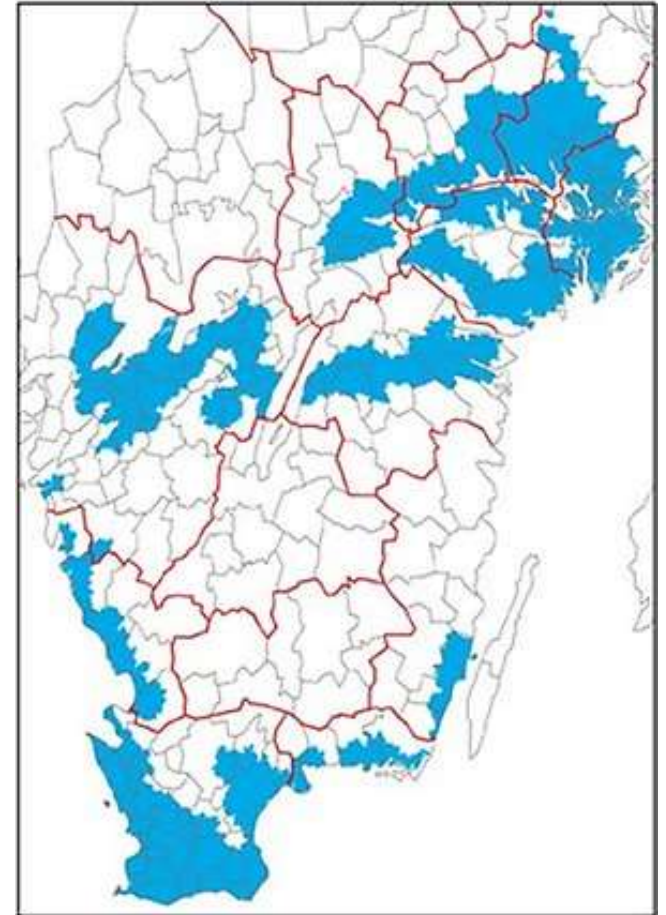
Blommande åker och fältkant

- Ersättning för att så minst tre arter av pollen/nektarrika örter på åkermark så att dessa dominerar på skiftet
- Ska skapa födoresurser och ostörda ytor för insekter, fåglar och däggdjur
- Får vara flerårig, måste varje år uppfylla villkoren
- Kostnadsbaserad ersättning; för att genomföra åtgärden och för skördebortfall
- Olika indikativa ersättningsnivåer i tre geografiska områden
 - I kompensationsstödsområdet, 235 euro (blått)
 - Utanför kompensationsstödsområdet och utanför Götalands södra slättbygder, 361 euro (grönt)
 - Utanför kompensationsstödsområdet inom Götalands södra slättbygder, 663 euro (lila)

Skydd av grundvillkorselement införs stegvis i hela landet

- Landskapselementen stenmur, diken, solitärträd och småvatten i åkermark (ej i kant) omfattas av grundvillkor i slättbygder i dag
- Innebär att de inte får skadas eller tas bort – ger avdrag på alla jordbrukarstöd
- Nu pågår digitalisering av element i resten av landet
- Digitalisering görs med höjddata och terrängskuggning, som kan vara några år gammalt

Regeringsuppdrag till Jordbruksverket om ny miljöövervakning

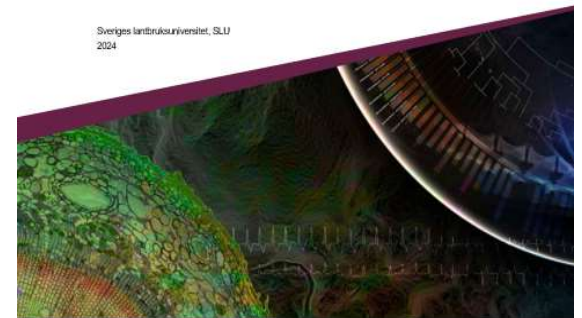
- SLU har på uppdrag av Jordbruksverket tagit fram ett förslag på nytt miljöövervakningsprogram om **åkermarkens biologiska mångfald**.
- Programmet kallas ”**Förbättrad övervakning av åkermark**” och är tänkt att köras fullskaligt från och med 2026. Pilotstudie under 2025.
- Provtagningsintervall kommer anpassas till det nya EU-förslaget om markdirektiv när det träder i kraft.
- Förslaget innebär att bl.a. följande ska undersökas i jord:
 - Bakterier, svampar, nematoder, dagmaskar, ogräs

Förslag till övervakningsprogram för åkermarkens biologiska mångfald

Hanna Friberg, Guillermo Aguilera Nuñez, Björn Andersson, Astrid Taylor, Maria Viketoft, Alexander Menegat, Velemir Ninkovic, Anders Glimskär, Mattias Jonsson

Sveriges lantbruksuniversitet, SLU
2024

Utvärdering av marker i Ängs- och betesmarksinventeringen samt inom Natura 2000-områden

- Majoriteten av markerna har kvar sina värden, men det sker samtidigt förändringar där vissa marker växer igen medan andra restaureras och värden återskapas
- Arealen miljöersättning i Natura 2000 har ökat med cirka 10 000 hektar sedan 2012
- Andelen inventerade marker med miljöersättning har varierat över tid.

Användning av rapporten:

- utvärdering av effekter av EU:s gemensamma jordbrukspolitik
- länsstyrelsernas miljömålsuppföljning och miljöövervakning

Uppdaterad plan för odlingslandskapets biologiska mångfald

- Vi planerar för att ta fram en ny plan för odlingslandskapets biologiska mångfald. Samarbete med flera myndigheter, bl.a. länsstyrelserna.
- Den tidigare planen publicerades 2019.

The thumbnail shows a document cover for 'Plan för odlingslandskapets biologiska mångfald'. It features the Jordbruksverket logo, a title, a subtitle 'Ett samverkansprojekt inom Miljömålsrådet', and a grid of six images: a river landscape, a butterfly on a purple flower, a cow grazing, a purple flower, a field with trees, and a yellow bird on a branch. Below the images is a list of bullet points.

Jordbruks
verket

Plan för odlingslandskapets
biologiska mångfald

Ett samverkansprojekt inom Miljömålsrådet

- Förändringar i markanvändning påverkar landskapet och därmed förutsättningarna för odlingslandskapets växter, djur och svampar.
- Det behövs olika typer av insatser för att bevara och förstärka förutsättningar för den biologiska mångfalden.
- Fyra myndigheter står bakom de behov och förslag som anges i den här planen för odlingslandskapets biologiska mångfald.

Naturrestaureringsförordningen

Förberedelser:

- Förberedande arbete med detta, underlag vi har som kan vara till nytta i arbetet med restaureringsplaner.

Genomförandet kommer innebära möjligheter men också stora utmaningar för jordbruket

Möjlighet:

- Återställa odlingslandskapets ekosystem, restaurering och återskapande av ängs- och betesmarker vilket ger förutsättningar för stärkt produktion genom fungerande ekosystemtjänster

Utmaning:

- Stora arealer med ängs- och betesmarker är en rejäl utmaning, finns förutsättningarna att klara detta?

Miljömålsseminariet Ett rikt odlingslandskap

Den 12–13 november, digitalt.

Kommer vara fyra pass:

1. Myndighetsinfo
2. Inspirationsföreläsningar
3. Klimat och ett robust odlingslandskap
4. Inspirationsföreläsningar

Anmälan är öppen!

[Miljömålsseminarium – Ett rikt odlingslandskap - Jordbruksverket.se](https://jordbruksverket.se/miljomalsseminarium)

SWEDISH NATIONAL HERITAGE BOARD
RIKSANTIKVARIEÄMBETET

Naturvårdskonferensen 2024

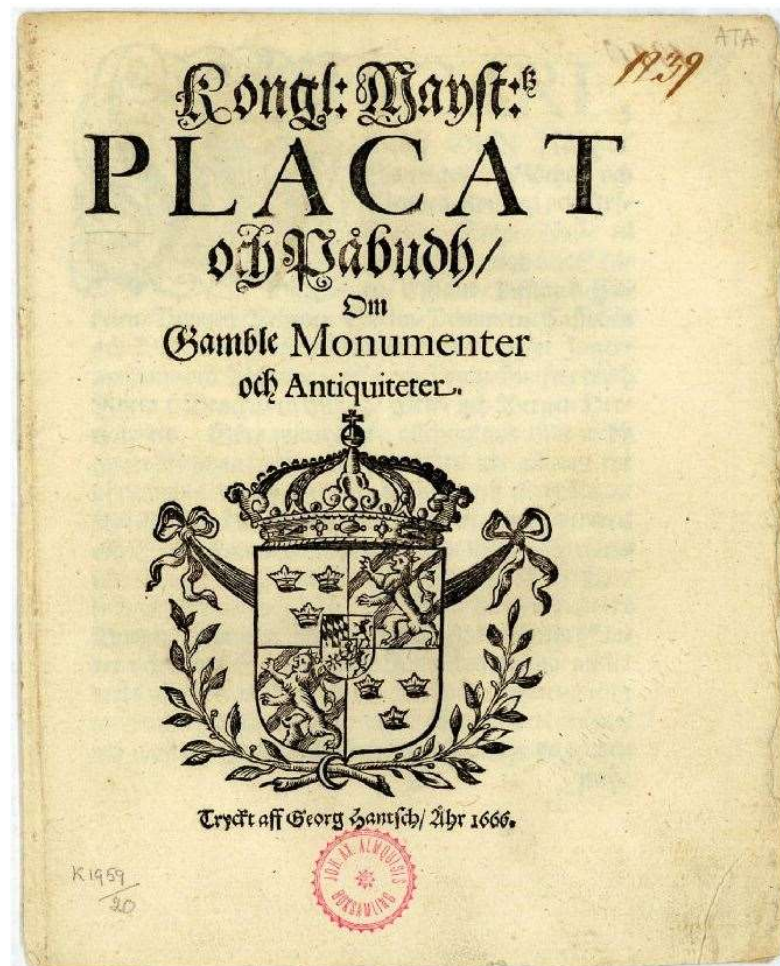
Övergripande om Riksantikvarieämbetets
arbete med:

- Biologiskt kulturarv
- Beredskapsfrågor
- Klimatförändringar och kulturarv

Mattias Schönbeck,
Kulturmiljöavdelningen /
Landskapsutveckling
mattias.schonbeck@raa.se

Riksantikvarieämbetet...

...är den nationella kulturarvsmyndigheten, med huvudsakligt ansvar för kulturmiljöer, kulturlandskap, museer och kulturföremål.

Ett urval av vad vi gör:

- Världsarv
- Havsplaner
- Havsbaserad vindkraft
- Kulturmiljövårdens riksintressen
- Kulturresevat
- Granskning av naturreservatsbeslut
- Arkeologi/marinarkeologi
- Byggnadsminnen
- Tillsyn statliga byggnadsminnen
- Kulturmiljövårdsbidraget
- FoU
- Byggnadsvård
- Landskapsvård
- Biologiskt kulturarv
- Remissinstans
- Miljömålsrådet
- Landskapskonventionen
- Miljökonventionen
- Fokalpunktsuppdragets programråd
- Regeringsuppdrag, egna och medverkande
- Vägledning
- Handböcker
- Museiuppdraget

Verkligheten har kommit i kapp oss...

- Ekonomiska besparingar
- Bantning av lokalyta
- Inga uppsägningar
- Restriktiv återrekrytering av vakanser
- Färre gör mer
- Översyn av vad vi inte ska göra

Håll i – håll ut – genomför

Budgetproppen

7:1 Riksantikvarieämbetet

- Riksantikvarieämbetets förvaltningsanslag föreslås vara 325 784 tkr för 2025
- För åren 2026 och 2027 ökar anslaget 332 640 respektive 345 155 tkr i 2025 års prisnivå.

Ökningen hänförs till pris- och löneomräkning (8 752 tkr 2025) samt regeringens satsning – Civilt försvar: Evakueringsmagasin och säkra transporter 19 000, 26 000 respektive 39 000 tkr för perioden 2025 – 2027.

7:2 Bidrag till kulturmiljövård

- Anslaget för bidrag till kulturmiljövård föreslås för 2025 vara 325 784 tkr. Det är en minskning med 3 500 tkr jämfört med 2024. Minskningen hänförs till tidigare aviserade åtgärder som innebar en minskning med 8 500 tkr 2025.
- För åren 2026 och 2027 föreslås anslaget vara 299 782 tkr respektive 269 782 tkr. Anslaget minskar under 2027 med andra ord med ytterligare 30 000 tkr som ett resultat av att tidigare tidsbegränsade medel upphör.
- Anslaget tillförs 5 000 tkr årligen för 2025–2030 för att stärka arbetet med kunskapsunderlag för kulturmiljö i den kommunala planeringen (se även utgiftsområde 18, avsnitt 3).

Utgiftsområde 18, Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande samt konsumentpolitik

Ny satsning på kompetenshöjning avseende kommunernas tillämpning av plan- och bygglagen, avseende kulturmiljö: *”Aktuella kunskapsunderlag för kulturmiljö är också nödvändigt för att ett smidigt genomförande, därför kommer medel avsättas till Riksantikvarieämbetet för en särskild satsning för att stödja kommunernas arbete med sådana underlag” (se vidare utg. omr 17).*

Osäkert i dagsläget om andras tilldelningar kommer spillas över till Riksantikvarieämbetet.

Återvättningsprojektet

Webbinarium om återvätning av våtmarker

Riksantikvarieämbetet och Naturvårdsverket bjuder in till ett digitalt seminarium ”Att förutse och ta hänsyn till fornlämningar inför återvätning av dränerade våtmarker” den 21 november. Det riktar sig till handläggare som arbetar med återvättningsfrågor på myndigheter.

Grundgrävning inför trolig utdikning omkring år 1900.

Foto: Västernorrlands museum / Kringla ([PDM](#))

Biologiskt kulturarv – ett urval av vad vi arbetar med idag

- Referensgruppen för programmet för odlad mångfald, Pom
- Samverkan med Hantverkslaboratoriet/Göteborgs universitet
- Samverkansprojektet **Skötsel av kulturpräglad natur** (med Naturvårdsverket, Skogsstyrelsen, Jordbruksverket och CBM)
 - Framtagande av kunskapsunderlag, kurshandledning och kurser.
 - Kurser: Slåtter, Skogsbete, Inägomark, Nordlig fodertäkt, Kulturpräglade lövmarker
 - Hittills har ca 250 personer gått de olika kurserna.

Webinarier 2024

Inägomarker

Datum: 4 oktober

Kulturpräglade lövmarker – lövängar och skottskogar

Datum: 15 oktober, förmiddag.

Herde utan svin? Ett svinahus i Stenshuvuds nationalpark

Förslag för framtida teman (styrts bl a av myndigheternas prioriterade områden)

- Alvarmarker
- Ljunghedar
- Bränning
- Vägarna – biologiskt kulturarv i vägkanter
- Vägar och stigar i skyddade områden.
- Militära övningsfält
- Sanddyner/sandmarker/sandiga åkrar.
- Stränder
- Skärgårdsmarker
- **Renskötselns miljöer (inventering pågår)**
- Hässlen

Foto Ernst Mauritz Manker CC-BY

Tack!

EU-förordning om restaurering av natur

Naturvårdskonferensen 2024

Åsa Wisén

Övergripande

Bindande tidsatta mål + krav på medlemsstaterna
som ska bidra till:

- långsiktig och varaktig återhämtning av ekosystem genom restaurering
- att uppnå EU:s övergripande mål för bl.a. begränsning av och anpassning till klimatförändringar, markförsämringsneutralitet och förbättrad livsmedelstrygghet
- att uppnå EU:s internationella åtaganden

Overarching objective

Protected
Habitat Types

Habitats of
protected
species

Marine
Habitats

Urban
ecosystems

River
connectivity

Pollinators

Agro-
ecosystems

Forest
ecosystems

3 billion
additional
trees

Implementation framework

National
Restoration Plans

Monitoring and
Reporting

Land-, kust-, sötvattens- och marina ekosystem

- utpekade livsmiljötyper samt livsmiljöer för utpekade arter

- **Förbättra status hos livsmiljötyper**

Åtgärder på plats 2030/2040/2050 på 30/60/90 % av areal i icke gott tillstånd
Krav på kontinuerlig ökning av areal tills 90 % i gott tillstånd

- till 2030 prio Natura 2000 i land-, kust- och sötvattens ekosystem
- undantag mycket vanliga och utbredda livsmiljötyper

För en grupp av marina livsmiljötyper finns genomgående lägre krav

- **Återskapa förlorade livsmiljötyper**

Åtgärder på plats 2030/2040/2050 på 30/60/100 % av ytterligare yta som krävs för gynnsam referensareal
Krav på ökning av areal tills gynnsam referensareal nås

- om omöjligt nå till 2050 får målnivån sänkas något

- **Genomför åtgärder för livsmiljöer för utpekade arter**

Förbättrad habitatkvalitet, återskapande av livsmiljöer samt stärkt konnektivitet
Krav på ökande trend tills tillräcklig kvantitet och kvalitet nås

- **Stänga kunskapsluckor**

2030: 90 % resp. 50 % av arealen (land- resp. marint) och 2040: 100 %

- **”Ickeförsämringskrav”** för utpekade livsmiljötyper (krav att vidta åtgärder)

Vattendrag och deras svämplan

- **Inventering av artificiella hinder** för konnektivitet i sjöar och vattendrag och identifiera åtgärdsbehov för att klara kraven i artikel 4 och bidra till EU-målet om 25 000 km fritt strömmande vattendrag
- **Åtgärda artificiella hinder**, för att klara kraven i artikel 4 och bidra till ovan nämnt EU-mål, inom den tidsram som anges i nationell restaureringsplan
- **Komplettera åtgärderna** ovan med nödvändiga åtgärder för att åstadkomma funktionella svämplan
- **Säkerställa bibehållen konnektivitet** i vattendrag och svämplan som restaurerats

Pollinatörer

- Till 2030 vända negativa utvecklingen för populationer av pollinatörer
- Därefter uppnå ökande trend för pollinatörspopulationer tills tillfredsställande nivå uppnåtts

Jordbruksekosystem

Krav på att **vidta åtgärder som syftar till att**

- öka trend på nationell nivå tills tillfredställande nivå för **minst två av tre** indikatorer:
 - populationsindex för gräsmarksfjärilar
 - lager av organiskt kol i mineraljordar på åkermark
 - andel jordbruksareal med landskapselement som gynnar biologisk mångfald
 - säkerställa ökning av populationsindex för vanliga fåglar i jordbrukslandskapet
 - återställa dränerade torvmarker som används inom jordbruket
- 30 % 2030 (1/4 återvätade), 40 % 2040 (1/3 återvätning), 50 % 2050 (1/3 återvätning).

Skogsekosystem

Ökande trend på nationell nivå för

- populationsindex för vanliga skogsfåglar
- minst **sex av följande indikatorer** tills tillfredsställande tillstånd uppnåtts:
 - stående död ved
 - liggande död ved
 - andel av skogsmarksarealen med olikåldrig struktur
 - skoglig konnektivitet
 - lager av organiskt kol
 - andel av skogsmark som dominerad av inhemska trädarter
 - trädartssblandning

Urbana ekosystem

- Till 2030 Ingen nettoförlust av den sammanlagda nationella arealen av urbana grönytor och urban trädkrontäckning
- Fr o m 2031
Ökning av följande tills tillfredsställande nivåer uppnåtts:
 - den sammanlagda nationella arealen urbana grönytor
 - arealen trädkrontäckning i de områden som medlemsstaten avgränsar som s k "urbana ekosystemområden"

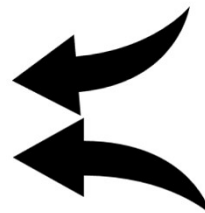

National Restoration Plans

- Krav på process och innehåll
- Utkast 1 sept 2026
- Översyn, revidering och komplettering
...senast 2032 samt 2042

Monitoring and Reporting

- Övervakning och forskning för att identifiera nödvändiga åtgärder
- Löpande övervakning av arealer, trender, indikatorer...
- Rapportering om genomförandet av åtgärder samt resultat

Reflektioner och frågor

Stärkt målstyrning i förvaltningen av skyddad natur

Ulrica Swärd, Erik Hellberg Meschaks, Christer Benktsson

1:3-anslaget - flerårsöversikt

Anslagsutveckling utifrån budgetpropositioner		2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Basnivå (före BP 2025)		998	948	1 045	1 445	1 545	745	742	642	642	642
Skötsel av naturreservat 2025-2027	BP 2025	-	-	-	-	-	-	-	100	100	100
Basnivå: skötsel		998	948	1 045	1 445	1 545	745	742	742	742	742
Särskilda satsningar (förutom skötsel)	<i>Satsning i budgetprop.</i>										
Naturnära jobb	BP 2018 - 2022	50	100	-	47	49	20	-	-	-	-
Pollinatörer 2020-2022	BP 2020	-	-	50	50	50	-	-	-	-	-
Våtmarker	BP 2018 - 2024	200	200	0	350	325	300	355	435	575	575
Upprustning vandringsleder	BP 2020 -- 2022	-	-	20	20	70	50	50	50	50	50
Vandringsleder i Jämtland och övriga fjällområden	BP 2025	-	-	-	-	-	-	-	25	25	25
Utveckling av vandringsleder	BP 2025	-	-	-	-	-	-	-	5	5	5
Bekämpning av invasiva främmande arter 2024--2026	BP2021 - 2024	-	-	-	50	25	-	50	50	50	-
Överföring medel för nationella åtgärder för landsbygdsutveckling	BP 2023	-	-	-	-	-	15	15	15	15	15
Åtgärder för restaurering och skötsel av ängs- och betesmarker	BP 2025	-	-	-	-	-	-	-	30	40	50
Delsumma: Regeringens särskilda satsningar		250	300	70	517	519	385	470	610	760	720
Summa från Budgetpropositioner hela anslag 1:3		1 248	1 248	1 115	1 962	2 064	1 130	1 212	1 352	1 502	1 462

Förslag till nytt program för utveckling av förvaltningen

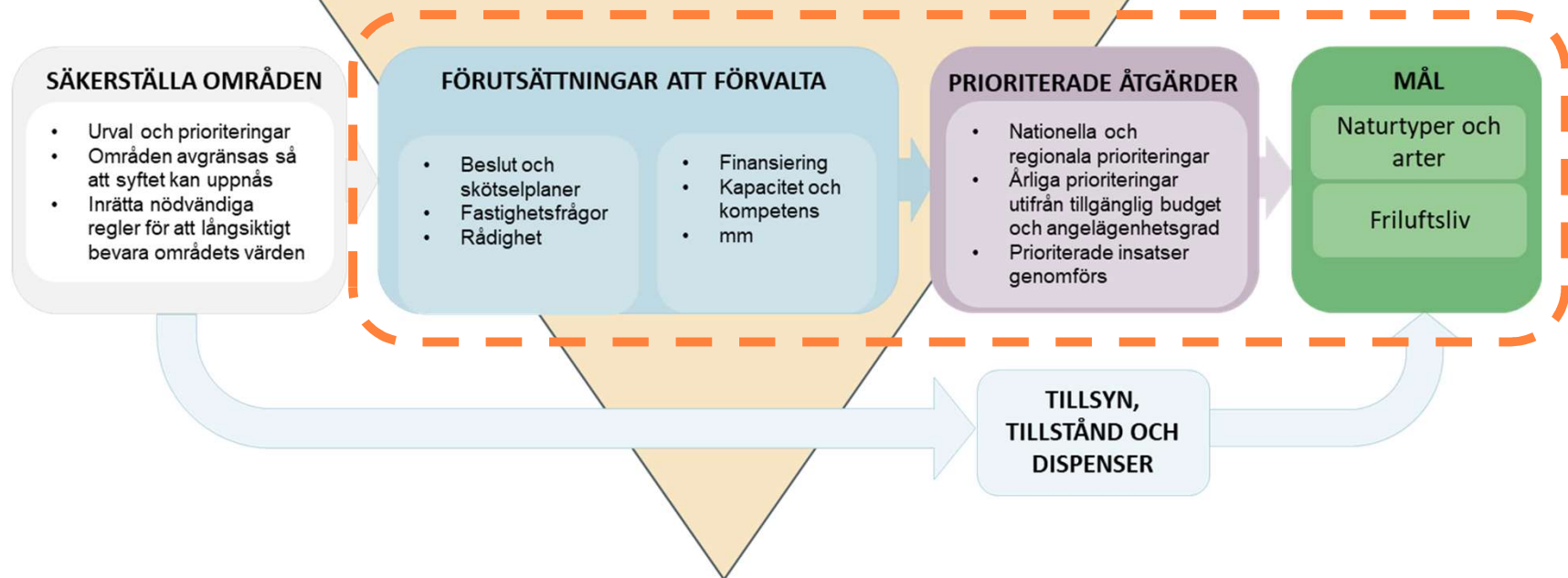
Bakgrund:

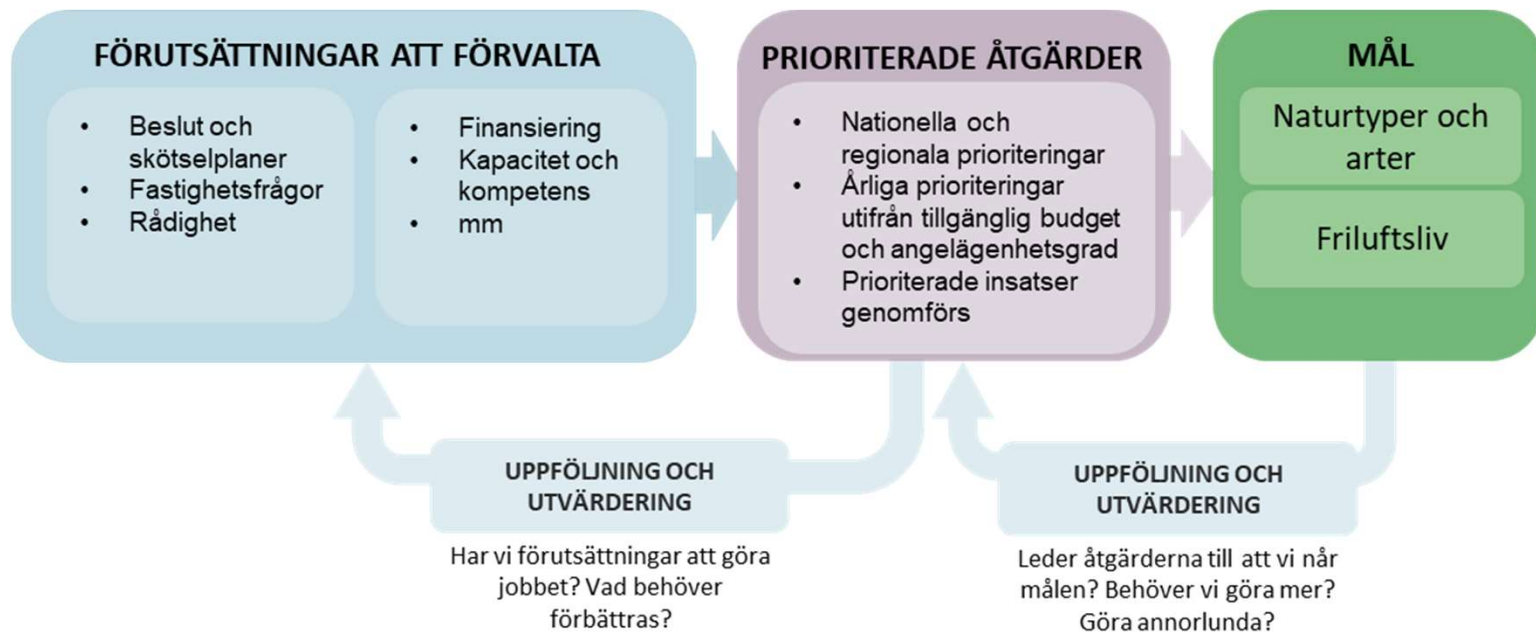
- Arbetssätt som tar sig an hela systemet av skyddad natur behöver utvecklas för naturtyper, arter och friluftsliv.
- Nya krav på skötsel och restaurering av naturtyper
- Riksrevisionens granskning

Förslag till nytt program kommer på remiss i oktober

- Huvudsyfte är att skapa en effektiv, målstyrd förvaltning

Arbetet med skyddad natur utgår från samma mål

Mål och prioriteringar

Här presenteras en samlad ansats på mål och prioriteringar för bidra till nationella och internationella mål samt leva upp till krav i lagar och förordningar.

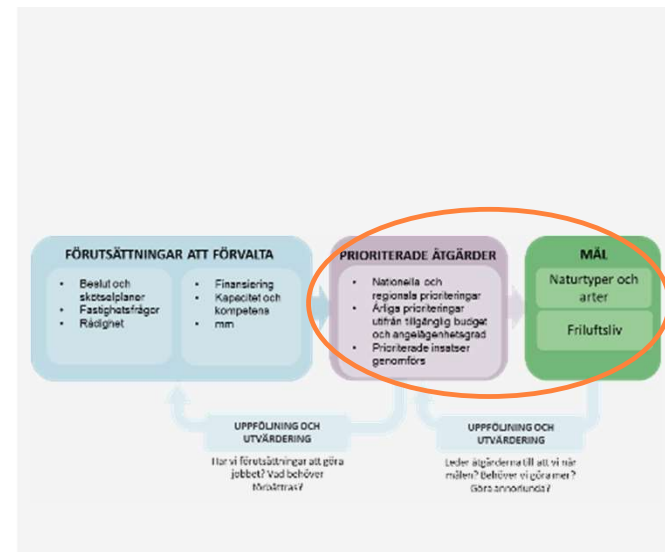
Naturtyper och arter:

- Ökad kunskap om och förståelse för vad EU-åtagandet innebär
- Prioriteringar för naturvårdande skötsel och restaurering

Friluftsliv/Besöksförvaltning:

- Målstyrt arbetssätt med fokus på friluftsmålen
- Prioriteringar för en effektiv och målstyrd besöksförvaltning

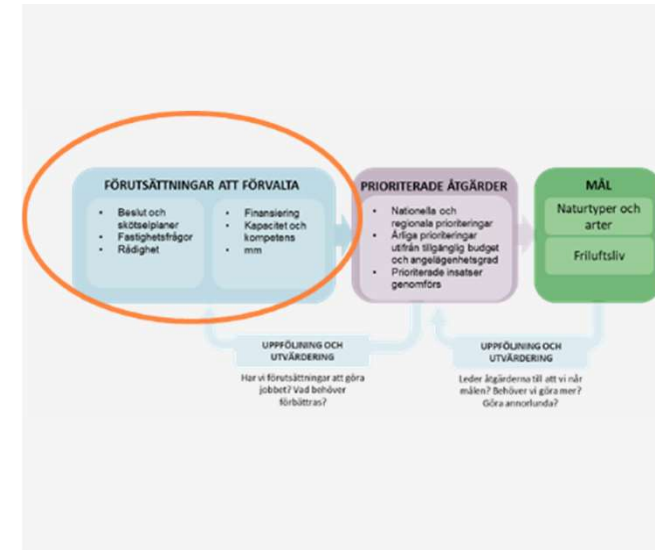
Avvägningar mellan naturtyper/arter och friluftsliv/besöksförvaltning en utmaning som vi fortsatt behöver jobba med

Förutsättningar för att genomföra åtgärder

Här sätter vi fokus på de förutsättningar som behöver finnas för att vi ska kunna genomföra de mest prioriterade åtgärderna:

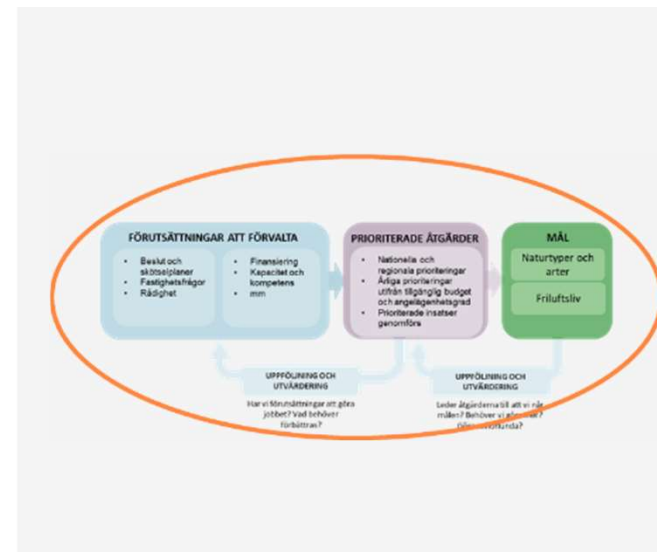
- Uppdatering av skyddsbeslut, föreskrifter och skötselplaner så de inte hindrar prioriterade åtgärder
- Rådighet för förvaltaren i Natura 2000-områden som inte omfattas av annat områdesskydd
- Finansiell styrning – hur säkerställer vi effektiv fördelning och användning
- Kunskap och kompetens för genomförande av prioriterade åtgärder

Förbättrad kunskapsförsörjning och informationshantering

I denna del sätts fokus på de viktigaste komponenterna som skapar förutsättningar för en kunskapsbaserad och adaptiv förvaltning:

- Gemensamma termer och begrepp
- Förbättrad kunskap om tillstånd/nuläge, åtgärdsbehov och effekter av åtgärder
- IT-stöd som motsvarar förvaltningens behov
- Förbättrad verksamhetsanalys och rapportering

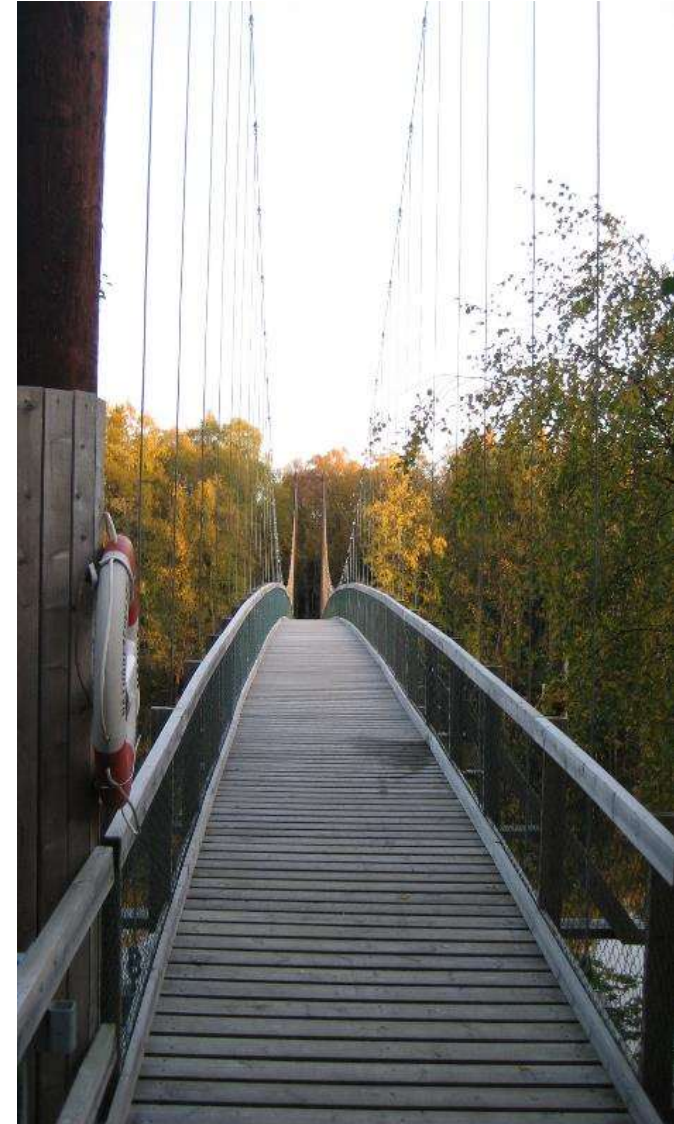
Balanserade mål

Bakgrund

Vårt uppdrag är att både bevara naturtyper och arter och främja friluftslivet. Arbetet med naturtyper och arter har en tydlig styrning genom direktiv och förordningar med omfattande krav. För arbetet med friluftsliv finns tydliga politiska mål och prioriteringar, men ingen lagstiftning som styr på samma sätt som för naturtyper och arter.

Diskussionsfrågor

- Hur når vi en god balans mellan de två delarna i vårt gemensamma uppdrag?
- Blir prioriteringarna olika beroende på resurstillgång?

Natura 2000 – särskilt prioriterat

Bakgrund

För att klara våra åtaganden inom art- och habitatdirektivet behöver nödvändiga bevarandeåtgärder i Natura 2000-områden prioriteras. I Restaureringsförordningen lyfts också Natura 2000-områden särskilt fram till 2030.

Diskussionsfrågor

- Möter vi kravbilderna idag på att prioritera åtgärder i Natura 2000-områden? Om inte, vad är orsakerna?

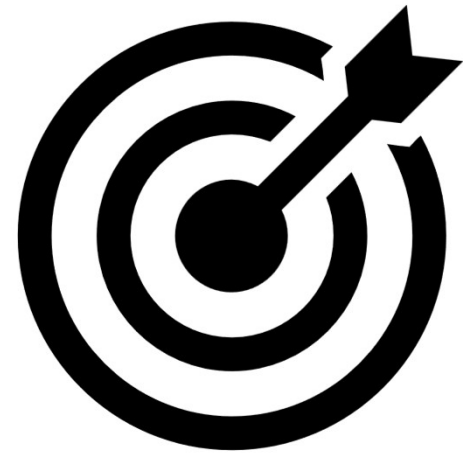
Arbetsätt, styrning och prioritering

Bakgrund

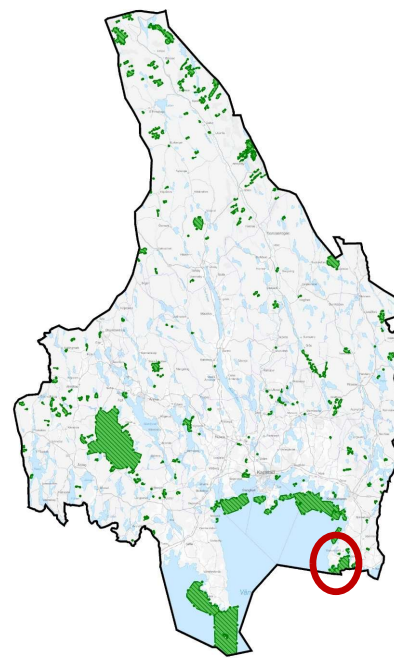
- En effektiv förvaltning bygger på att det finns en tydlighet i vad som ska uppnås och att de åtgärder som genomförs tydligt är riktade mot denna målbild.

Diskussionsfrågor

- Vad ser ni som de största utmaningarna och behoven i er egen organisation för att stärka målstyrning och effektivitet i genomförandet?

Exkursionen imorgon

Naturvårdskonferensen

24 – 26 september 2024

Program dag 3

08:00 Start

08:30 Strategin för frivilligt formellt skydd av skog

10:00 Fika

10:30 Stärkt målstyrning i förvaltningen av skyddad natur – diskussion

11:45 Utvärdering och avslutning

12:00 Lunch

Förbrukning tom 20 sep (prel)

Budget markersättning:
ca 1 415 000 kronor

(Ingen hänsyn tagen ännu till ev
förändring i P2)

	belopp	% av länsram
AB	8 695	28%
C	16 864	92%
D	20 204	97%
E	44 266	96%
F	33 658	99%
G	18 927	80%
H	34 749	72%
I	4 787	77%
K	5 278	40%
M	43 404	97%
N	20 941	72%
O	64 301	72%
S	16 736	91%
T	24 051	97%
U	8 586	91%
W	36 282	103%
X	20 817	100%
Y	20 970	105%
Z	48 510	107%
AC	25 712	97%
BD	23 699	96%
Bidrag	40 910	
Utrymme för avsättningar	63 059	
Fjällnära	241 841	
Pott	307 614	
Svea25	8	
Summa	1 194 869	

Strategin för frivilligt formellt skydd av skog
Ledarskapets roll i en förändringsresa

Maano Aunapuu & Maria Tiricke
Naturvårdsverket

Naturvårdskonferens
Karlstad, den 26 sept 2024

Introduktion:

Uppdraget:

- frivillighet i fokus

NV:s tolkning av förändringsresa:

- mht anslagsnivåerna så kan inte alla värdefulla skogar skyddas formellt inom överskådlig framtid.
- undantag kan tillämpas (även i värdetrakter), men allt kan inte skyddas formellt (inte ens i VT).
- ska värdefulla skogar bevaras behöver vi en förflyttning även hos markägare. Vi myndigheter kan inte tvinga fram det.
- artskyddsperspektivet hanteras inte i strategin nu eftersom mycket är föremål för utredning/rättsutveckling.

Resurser:

- vi behöver fokusera på det positiva att vi har resurser (pengar & bytesmark) och möjlighet till myndighetsinitiativ.

Förändring

- Markägare förväntas ta ett större ansvar
- Vi behöver hantera intresseanmälningar och kan inte avfärda de mht lång kö av befintliga objekt
- Skyddsvärda skogar kan komma att avverkas i högre takt

Ledarskapets utmaningar i förändringsresa

Vilka ledarskapsutmaningar har du på ditt LST?

Hur ser förutsättningarna ut mellan de olika nivåerna i er organisation?

Inställning i skyddsgruppen, hos dig som chef, hos avdelningen/länsledningen?

Var är din organisation i denna förändringsresa?

Vilka möjligheter till förflyttning har du kunnat utnyttja?

Hur kan samverkan med grannlän hjälpa i ditt arbete?

Vad vill ni ha för stöd från NV (& HaV) för att hantera ledarskapsutmaningar?

Ledarskapets utmaningar i förändringsresa

- *Vilka är mina största ledarskapsutmaningar?*
- *Hur jobbar jag med gruppen?*
 - Hur leder jag för att bibehålla & förstärka den positiva känslan i gruppen?
 - Hur bibehåller jag kompetensen kvar?
- *Hur leder jag om det finns olika syn på sakfrågor?*
 - Hur leder jag för att få till dialog med och intresse från markägare?
 - Hur leder jag för att hantera utmaningar med att prioritera och prioritera bort?
 - Hur leder jag för att hantera utmaningar med att få till ett planerat, strategiskt arbete?
 - Hur leder jag för att arbeta långsiktigt, trots korta budgethorisont?
- *Hur tar vi hjälp av varandra?*

Stärkt målstyrning i
förvaltningen av
skyddad natur –
gemensam diskussion

Utvärdering av konferensen

1. Hur väl instämmer du i dessa påståenden? (skala 1-5)
 - Konferensen har levt upp till mina förväntningar
 - Jag har haft möjlighet att diskutera aktuella och strategiska frågor
 - Jag har haft möjlighet att utbyta erfarenheter för att utveckla naturvården
2. Vad tycker du har varit särskilt bra med konferensen?
3. Vad har varit mindre bra, eller saknats, under konferensen?
4. Vad vill du skicka med till Naturvårdskonferensen 2025?